

HAYOT XAVFSIZLIGI IJTIMOY-PEDAGOGIK AHAMIYATI

Tanirbergenov B

*Qoraqalpaqstan Respublikasi favkulodda vaziyatlar boshkarmasi xayot faoliyati
xavsizligi o'quv markazi katta o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada hayot xavfsizligi ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida tahlil qilingan. Muallif hayot xavfsizligining ijtimoiy va pedagogik mohiyatini ochib beradi hamda uni ta'lim tizimida shakllantirishning ahamiyatini asoslaydi. Maqolada hayot xavfsizligini shakllantirish shaxs tarbiyasi, ijtimoiy barqarorlik va xavfsiz hayot faoliyati bilan uzviy bog'liq ekanligi ilmiy jihatdan yoritilgan. Keltirilgan xulosalar ta'lim amaliyotida xavfsizlik madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *Hayot xavfsizligi, ijtimoiy-pedagogik hodisa, xavfsiz hayot faoliyati, ta'lim muassasalari, o'quvchilar tarbiyasi, xavfsizlik madaniyati, ijtimoiy mas'uliyat.*

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda inson hayoti va sog'lig'ini muhofaza qilish masalasi global miqyosda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Tabiiy ofatlar, texnogen xavflar, ijtimoiy ziddiyatlar va ekologik muammolarning kuchayishi sharoitida hayot xavfsizligini ta'minlash nafaqat texnik yoki huquqiy, balki ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida ham qaralmoqda.

Ayniqsa, yosh avlodni xavfsiz hayot faoliyatiga tayyorlash ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Hayot xavfsizligi ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida jamiyatning ijtimoiy ehtiyojlari, shaxs tarbiyasi va ta'lim jarayonining o'zaro uzviy bog'liqligida namoyon bo'ladi.

Shu sababli mazkur tushunchani pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilish ilmiy-amaliy ahamiyatga ega [1].

Hayot xavfsizligining ijtimoiy mohiyati

Hayot xavfsizligi, eng avvalo, jamiyat barqarorligi va inson kapitalini saqlab qolishga qaratilgan ijtimoiy qadriyatdir.

Jamiyatda xavfsizlik darajasi aholining madaniy saviyasi, ijtimoiy mas'uliyati va fuqarolik ongi bilan chambarchas bog'liq.

Shu ma'noda, hayot xavfsizligi individual ehtiyojdan tashqari, umumijtimoiy manfaatlarni ifodalaydi.

Ijtimoiy munosabatlar tizimida hayot xavfsizligi:

- inson huquqlarini ta'minlash;
- ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash;
- sog'lom va xavfsiz turmush tarzini qaror toptirish

kabi vazifalarni bajaradi.

Hayot xavfsizligi pedagogik hodisa sifatida

Pedagogik nuqtai nazardan hayot xavfsizligi shaxsni xavfsiz hayot faoliyatiga tayyorlashga qaratilgan maqsadli tarbiyaviy va ta'limiy jarayon sifatida talqin etiladi.

Bu jarayon o'quvchilarda xavf-xatarlarni anglash, ularga ongli munosabat bildirish va favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish kompetensiyalarini shakllantirishni nazarda tutadi [2].

Hayot xavfsizligining pedagogik mazmuni quyidagi komponentlar orqali ifodalanadi:

- bilimiy komponent — xavf turlari va himoyalash usullari haqidagi bilimlar;
- amaliy komponent — xavfsizlik qoidalarini real vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalari;
- qadriyatli-kommunikativ komponent — inson hayotini oliy qadriyat sifatida anglash;
- psixologik komponent — stressga bardoshlilik va tezkor qaror qabul qilish qobiliyati.

Ta'lim tizimida hayot xavfsizligini shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik ahamiyati

Ta'lim muassasalari hayot xavfsizligini ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida shakllantirishda yetakchi institut hisoblanadi. Chunki aynan ta'lim jarayonida o'quvchilarning dunyoqarashi, xulq-atvori va ijtimoiy mas'uliyati shakllanadi. Ushbu jarayonda fanlararo integratsiya, amaliy mashg'ulotlar, tarbiyaviy tadbirlar va ijtimoiy hamkorlik muhim o'rin tutadi [3].

Shuningdek, hayot xavfsizligini o'qitish o'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini, jamiyat va atrof-muhit oldidagi mas'uliyat hissini rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, hayot xavfsizligi ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida shaxs, jamiyat va ta'lim tizimi manfaatlarining uzviy birligini ifodalaydi. Uni shakllantirish uzluksiz va tizimli pedagogik yondashuvni talab etadi. Ta'lim muassasalarida mazkur yo'nalishda olib boriladigan maqsadli faoliyat o'quvchilarning xavfsiz hayot faoliyatiga tayyorgarligini oshirish bilan birga, jamiyatda xavfsizlik madaniyatining qaror topishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Исаева, Л. К. Пожары и окружающая среда [Текст] / Л. К. Исаева. – М.: 2001. – 222 с.
2. Мустафин, В. М. Зависимость оптической плотности дыма от плотности теплового потока при терморазложении полимерных материалов пониженной горючести [Текст] / В. М. Мустафин, С. В. Пузач, Р. Г. Акперов // Материалы IX 125 международной конференции «Полимерные материалы пониженной горючести». – Минск: Белорусский государственный университет. – 2019. – С. 163-166.
3. D.Yu. Yormatova Ekologiya.- T.: «Fan va texnologiya», 2012.